

BLYTTIA

NORSK BOTANISK FORENINGS TIDSSKRIFT

BIND 4

HEFTE 1

OSLO 1946

Innhold.

	Side
Nils Søvik: Flygesandfeltet på Grytten gamle prestegard i Romsdalen ...	1
Småstykker:	
A. Killingstad: Ferskvannsplanter i Drammensfjordens indre del....	11
Johannes Reiersen: Vannblomst av Anabaena i Sør-Troms.....	13
Johannes Reiersen: Et lite bidrag til problemet epizoisk spredning .	15
Norsk Botanisk Forening	
Årsmelding for 1945.....	16
Norsk Botanisk Forenings Regnskap for 1945	17
Ekskursjoner i 1945.....	18
Trøndelagsavdelingen	20
Skriv sendt til Undervisningsrådet.....	23

Norsk Botanisk Forening.

Styre for 1946.

Amanuensis dr. TRYGVE BRAARUD, formann; konservator dr. O. A. HØEG, nestformann; cand. real. GEORG HYGEN, sekretær; gravør HALFDAN RUI, kasserer; cand. real. GUNNAR A. BERG; cand. real. MIA ØKLAND.

Foreningens formål er å fremme interessen for botanikk og øke det alminnelige kjennskap til plantene. Det holdes møter med foredrag i vinterhalvåret og ekskursjoner i sommerhalvåret. Nye medlemmer tegner seg hos formannen, adr. Botanisk Laboratorium, Blindern, eller hos ett av de andre styremedlemmer. De som er bosatt i Trøndelag tegner seg hos konservator dr. O. A. Høeg, Videnskaps-selskapets Museum, Trondheim. Medlemskontingenten er kr. 8.00 pr. år for ordinære medlemmer, kr. 2.50 for medlemmer som ikke får tidsskriftet Blyttia. Den sendes til gravør Halfdan Rui, Underhaugsveien 9, Oslo.

Blyttia.

Redaktør: konservator dr. ERLING CHRISTOPHERSEN.

Redaksjonskomité: cand. real. GEORG HYGEN, statsmykolog

dr. IVAR JØRSTAD, bibliotekar PETER KLEPPA,

konservator JOHANNES LID.

Redaksjonens adresse: Botanisk Museum, Oslo 45.

Blyttia utgis av Norsk Botanisk Forening og kommer i kvartalshefter som sendes til alle ordinære medlemmer. Abonnementsprisen for ikke-medlemmer er kr. 10.00 pr. år fritt tilsendt innen landet.

Flygesandfeltet på Grytten gamle prestegard i Romsdalen.

Av

† NILS SØVIK

Denne artikkel er tredje del av et etterlatt manuskript om vegetasjonen på flygesandfelt på Vestlandet. Første del er trykt i bind 2, s. 81—99, 1944, annen del i bind 3, s. 53—70, 1945.

Grytten gamle prestegard ligg mellom elvane Rauma og Istra på ei gamal terrasse av elveavsetjingar. Heile halvøya mellom Rauma og Istra høyrer til denne terrassen. Elvane har skori seg djupt ned, og serleg i aust mot Rauma er elvemelen bratt.

A. HELLAND (Norges Land og Folk, Romsdals amt, Første del (1911) s. 182—184) har samla opplysninger om Grytten gamle prestegard og flygesanden der:

»Schønning omtaler, hvorledes vind og flyvesand gjør skade der, hvor elven i Grytten arbeider sig ind og aabner sandmølerne. Her driver vinden sand op over de omkringliggende marker og enge, ja hele skoge tildækkes, idet der opkastes sanddynger eller sandbjerger især omkring gaarden Devold, som ligger noget nedenfor den forrige præstegaard Grytten, paa den anden side af elven, og ved gaarden Sogge, $\frac{1}{2}$ fjerding ovenfor den; men især sker det paa den nu forladte præstegaard Grytten; 2 tredjedele af dens marker var i Schønings tid fordærvede af sandflugt. Gaarden med kirken stod i fare for at ødelægges ved elvebrud.

Grytten er nu ikke lenger præstegaard. Da gaardens marker yderligere ødelagdes af flyvesand, skulde den efter Kraft nedlægges som præstegaard, og ved resl. af 5te november 1827 kjøbtes $1\frac{1}{2}$ vog i en henimod $\frac{1}{4}$ mil lenger ud i dalen liggende gaard. Den blev imidlertid ikke nedlagt og solgt før i 1863. Ved den kgl. resl. af 5te november 1827 blev det bestemt, at $1\frac{1}{2}$ vog fiskeleie i gaarden Setnes skulde indkjøbes for oplysningsvæsenets fonds regning for at tillægges den hidtil af sandflugt oversvømmede Grytten præstegaard, og at der paa den indkjøbte eiendom skulde tilstaaes almuen fornøden plads for dens hovedkirke, som den agtede at flytte formedelst sandflugt, og til kirkegaard ved kirken.

I det til grund for resolutionen liggende foredrag er bl. a. anført følgende:

»I flere aar har der været korresponderet om anskaffelse af en ny præstegaard i Grytten præstegjeld formedelst den overhaandtagende sandflugt, der efter den under 15de juli 1824 optagne forretning allerede da havde paa den østre side af kirken lagt en sandbanke af 9 alens høide og paa den nordre side

en banke saa høj som fundamentet til kirkens taarn; kirken var meget beskadiget ved sandets indtrængen, kirkegaarden var saaledes belagt, at en tredjedel af denne havde fri, og med hensyn til præstegaarden var halvdelen af samme gjort til en sandørken, hvorpaa der næsten ikke voksede et grønt straa. Professor Rathke har været hørt om midler til at dæmpe denne sandflugt; han har ogsaa gjort forslag i denne henseende, men efter den af amtmand Krogh og adskillige andre sagkyndige mænd den 24de september 1825 afholdte forretning, sammenholdt med professorens erklæring af 28de marts f. a., maa det antages unyttigt at gjøre forsøg dermed.

Grytten hovedkirke, der ifølge en indberetning af 1819 var en korsbygning af tømmer, opført 1737, blev som følge heraf nedrevet og flyttet fra den daværende præstegaard til den indkjøbte del af gaarden Setnes, hvor den gjenopførtes som ottekantet og med et rundt hele bygningen gaaende galleri; den inviedes 27de september 1829. Præstegaarden blev ikke flyttet dengang. Kirken blev saaledes flyttet, men præstegaarden ikke; dette skede først efter kgl. resl. af 15de august 1863 om salg af Grytten præstegaard.

Grytten gamle, eller forrige præstegaard ligger i Isterdalens munding bag en række sandbanker. Veien, som ved søndre ende af Rauma bro førte til præstegaarden fra hovedveien, gik tildels over den løse og dybe sand i nærheden af elvebredden, der her dannede en høj og meget steil sandmæle. Især i sterk østenvind hvirvledes sandet i luften, og der blev sandflugt, der indhyllede folk som i et snefok.

Præstegaarden laa for største delen paa en flade mellem Raumaelven i øst og Isterelven i vest, og denne flade faldt steilt af mod elvene til begge sider og var desuden gjennemskåret af flere fra Isterelven opgaaende dybe og bratte indsnit, der vanskeliggjorde jordbruget. Fra den modsatte kant eller fra Raumaelvens sandmæler kom den nævnte sandflugt, der oversvømmede fladen med et lag af løs sand, som vokste. I 1863 var sandlaget paa nogle steder trængt saa langt frem, at det mødte de nævnte indsnit fra Isterelven; det havde da bedækket den del af høifloden, hvor Grytten gamle kirke og kirkegaard havde ligget, og nærmede sig præstegaardens huse; de ager- og engstykker, som endnu laa fri, var overstrøede med fin hvid sand, det sandholdige jordsmon trængte en uforholdsmæssig mængde gjødning og blev kostbart at dyrke. Præstegaarden havde ogsaa et lavere liggende stykke langs Isterelvens østre bred og henimod dens udløb i Rauma; dette stykke var ikke udsat for denne ødeleggelse; derhos var ifølge kgl. resl. af 5te november 1827 tillagt præstegaarden et større stykke af gaarden Setnes paa den vestre bred af Isterelven.

Thesen omtaler, at præstegaarden Grytten, som laa ved aamotet mellem Rauma og Istra, var saa udsat for sandflugt, at der af et gammelt asketræ nær ved husene kun ragede toppen op over sandhavet. For ikke at flytte hele præstegaarden sammen med hovedkirken, indkjøbtes et stykke af gaarden Setnes paa den anden side af Isterelven, og dette forenedes med præstegaarden. Dette stykke var utjenligt til andet end underbrug. Veien til denne præstegaard gik over sandhavet, og gaarden var ogsaa udsat for elvebrud. Sanden her er for urolig til, at almindelige planter kan fæste sig og trives; kun den haardføre strandrug, som her kaldes sandhavre, har vundet nogen udbredelse; ogsaa tiriltunge danner hist og her tæt dække.

Forstmester Asbjørnsen undersøgte i juni 1862 præstegaarden og flyvesanden. Han omtaler, at hele halvøen mellem Rauma og Istra bestaar af elvesand. Hist og her, hvor de finere dele i den øvre flo er blæst bort, er der lidt elvegrus, men sjelden saa grovt som ertre eller bønner.

At det øvre jordlag ikke hænger sammen, er aarsagen til den ulykke, som er overgaaet Grytten præstegaard. Der sagdes, at der i tidligere dage blev hugget en del skog paa engang, og at der var et elvebrud, og dette var aarsager, som virkede med. Den tynde græstovr gled ud og lod den fine sand ligge bar. Flugten begyndte da, og elven gik ind mod mælen, og da stubber og træer gled